

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 24. oktobra 1940

Leto VII — Številka 6

Senca in sonce

Debata, ki se plete med stanovskim tednikom za dijake »Mi mladi Borci« in našim listom, ima svoj velik, globok pomen in je zelo potrebna. Eni ali drugi mislijo, da to škoduje katoliški skupnosti, posebno v današnji dobi; zdi se jim, da gre edino le za medsebojno tekmo med dvema katoliškima skupinama, katera bo vodila akademike in inteligenco. Prav možno je, da nekateri od te in one strani vidijo samo tako tekmo v tem trenju in jo morda tudi skušajo dejansko igrati.

Vse to je samo zunanji pojav, ki zakriva veliko globlji problem, ki ne zadeva samo akademike, ampak naravnost ves slovenski narod.

Gre za neke individualne nezdrave pojave, kakor so n. pr. ti, o katerih razpravljamo v teh številkah in za katere pa organizacije in ustanove niti niso odgovorne. Taki pojavi povzročajo mnogim grenke občutke in skrbi. Pri tem je prav lahko možno, da nezdravi pojavi na eni strani izzevojo nezdravo reakcijo na drugi strani. Morda se nasprotniki veselijo, češ, to pomeni rahljanje in končni razsul katoliških vrst. Njihovo veselje pa je preuranjeno, ker ne poznajo katolicizma. Na vsem je skupna molitev, skupna Euharistija, skupna Cerkev. Važno in potrebno je, da katoliške vrste same v sebi najdejo intelektualno in moralno moč, da brez osebnih interesov in škodoželjnosti odpravijo, kar je nezdravega. Obojestranska stalna molitev, tesna povezanost s škofi, najstrožja resnicoljubnost bo vse to uredila in sence se bodo umaknile najlepšemu soncu.

Obrnili so se na napačen naslov

Naši komunistični agitatorji, posebno po delavskih okrajih, pridno izrabljajo današnje stisko in z letaki podpihujejo strasti ter hočejo izzvati borbena dejanja od strani delavstva. Takole pišejo: »Združimo se vsi v boju proti vladi, ki podpira špekulante in ki prodaja naša živila in nas same tujim imperialistom ter nam tako pripravlja za zimo najhujšo lakoto.« Mislimo, da ga ni v Sloveniji človeka, ki ne bi vedel, da so se ti naši agentje obrnili na napačen naslov. Ta apel naj pošljejo svoji centralni vladi v Kremelj in bodo gotovo pri nas dobili podpise vseh javnih organizacij. Tako, kakor pa sedaj ravna, pa ostanejo stari nepopolnnejši agitatorji, ki bi mogli uspevati le med ljudmi, ki so skregani z lastno pametjo.

Kristus Kralj

Odločne in jasne besede Kristusove, da je Kralj, so povzročile strah pri Pilatu in ogorčenje pri judovskih prvakah. Niso si mogli misliti kralja, ki ga niso sami izbrali in izvolili. Niso hoteli imeti kralja.

Uničevalni razkroj in zlohotni duh časa je že globoko razjedel posamezne izobražence in cele ljudske množice, da z besedami in dejanji poudarjajo: Nočemo, da bi tu kraljeval nad nami! Mimo cerkve, mimo križa gre izobraženec, delavec, izgubljenec in vsi z nekakim struhom in posmehom ponavljajo za Pilatom: Torej kralj si ti?

Prestoli padajo, kraljstva izginjajo. Oni, ki hočejo uničiti kraljestvo Kristusovo, pod lastnimi ruševinami ječijo.

Psalmist ima krasno sliko: Vsemogočni se smeje tej otroški naivnosti in trmoglavosti zemeljskih mogočnejšev, ki se zbirajo in delajo načrte zoper Kristusa, ki izjavlja: »Postavljen sem za Kralja nad Sionom, Njegovo sveto goro.«

Samo človeška zaslepljenost in zloba morejo odvračati svoj razum in svojo voljo od najbolj ljudomilega in najbolj pravičnega kralja. Morda pa bo prav stiska sedanjega časa prisilila ljudi, da bodo zahrepeneli po tem Kristusovem kraljestvu resnice in življenja, kraljestvu svetosti in milosti, kraljestvu pravice, ljubezni in miru.

A. K. Straža je prejel sledeče pismo od prevzvišenega gospoda škofa:

Vsem katoliškim društvom!

Ob začetku novega šolskega leta čutim dolžnost, da Vam povem, v čem vidim pomen in naloge katoliških akademskih društev.

Liberalizem, čigar najbolj trdoživi otrok je naše šolstvo, je človeško življenje atomiziral, celoto razkral v drobce, da človek več ne vidi življenjske vezi, ki ves materialni in duhovni svet kot stvarstvo istega Boga vežejo med seboj in z Bogom. Razdrobil je čudoviti mozaik, ki ga je ustvaril Umetnik umetnikov, v posamezne kamenčke. Veseli se posameznih raznobarnih kamenčkov, jih raziskuje in občuduje; ne ve in ne zna pa več, da so le delci, ki tvorijo čudovito sliko, celote ne vidi več, ne ve, na katero mesto vsak kamenček spada.

Ko je liberalizem materialni in duhovni svet odtrgal od Boga, je Boga, njegovo razodetje, izključil iz vsega človeškega udejstvovanja in tako naravne in nadnaravne resnice, ki vse izvirajo iz istega božjega Duha, spravi umetno v nepomirljivo nasprotje.

S tem pa je resnično sliko sveta in življenja spačil in speljal človeško moralo na kriva, pogubna pota.

Na vseh šolah, od ljudske do univerze, vlada pri nas še liberalni duh, ki negira božjega Duha ali ga vsaj molče izključuje iz svojega področja. Inteligenca, ki izhaja iz take šole, ima izkrivljene poglede na svet in na vsa področja življenja, perspektiva je mnogokrat popolnoma napačna. Tudi tisti del inteligence, ki je in hoče biti katoliška, nehote in nevede zapade temu enostranskemu in zmotnemu pojmovanju. Posledica je, da čuti v sebi razdvojenost, iz katere le bolj redki ljudje najdejo pravi izhod; neredko pa ostane razdeljen tako rekoč v dve osebi, v katoliškega zasebnika in več ali manj svobodomiselnega orientiranega strokovnjaka ali pa povsem otopi in rešitve ne išče več.

Proti temu dejanskemu stanju se katoliška Cerkev po božjem ukazu trudi sestaviti iz po-

sameznih kamenčkov zopet enotno sliko sveta in življenja, kakor si jo je Stvarnik zamislil, odpreti človeku oči zopet za vsó resnico in dati mu enoten ter resničen pogled na svet in življenje in večnost, povezati v duši človekovi zopet vse to, kar je Bog povezal med seboj in s seboj.

V ta namen ima Cerkev božjepravno oblast ustanavljati vse vrste šol od osnovnih do univerz (kan. 1375 C. I. C.), da v njih posreduje izobrazbo in znanje v luči vse resnice in postavi vse življenje človeško na nespremenljivi temelj božje resnice, naravne in nadnaravne.

Kjer je Cerkev take šole ustanovila, nalaga katoliški mladini strogo dolžnost, da poseča samo te šole (kan. 1374 C. I. C.).

Pri naš katoliške univerze nimamo. Zato pa morajo biti katoliška akademska društva nadomestek katoliške univerze, t. j. v vsaki stroki naj dopolnjujejo pomanjkljivosti enostranskega gledanja in pojmovanja, popravljajo naj zmotne teorije, rešujejo navidezna nasprotstva naravne in nadnaravne resnice v vsaki stroki, da iz katoliških akademskih društev zrastejo ne samo pravniki, zdravniki, filozofi, prirodopisci itd., ki so osebno katoliški, ampak pravniki, zdravniki, filozofi itd., ki so katoliškega mišljenja, pojmovanja in udejstvovanja tudi v svoji stroki.

Casovne razmere pri nas ne dovoljujejo več luksuza, da se katoliška akademska društva bavijo z vsemi mogočimi problemi, ki sicer niso brez pomena, a leže izven stroke, katero člani študirajo, dočim pripuščajo brez primerne korekture, da strokovni študij zatemnuje pravilno gledanje v svet in življenje.

Najvažnejša naloga katoliških akademskih društev je prav v tem, da, kolikor je v danih razmerah mogoče, nadomeste dijaku vsake stroke katoliško univerzo. Na to polaga Cerkev velikansko važnost.

Ne morem časovnih potreb drugače umevati, kakor da slišim iz njih klíc božji, ki katoličane kliče k tistemu delu, ki je za kraljestvo božje v tej dobi najnujnejše. Prepričan sem, da te časovne potrebe zahtevajo, da katoliška akademska društva spremene dosedanj, že zastarani, nečasovni sistem in se z vsó mladostno vnemo posvete vzgoji katoliških strokovnjakov na vsaki fakulteti.

Iz stvari same — brez ozira na to, ali se je kakšna avtoriteta za to izjavila ali ne — je jasno, da morejo to nalogo najbolje izvršiti društva, osnovana po strokah, po fakultetah.

Skupna ali mešana društva, četudi se razdele po strokah v odseke, te naloge ne morejo izvršiti tako popolnoma, kakor bi bilo treba.

(Konec na drugi strani.)

Z odseki istih strok v več društvih se delo pomnoži, ne pa sadovi, in se ploskve medsebojnega trenja povečajo.

Katoliški akademik se bo poleg svoje stroke, ki je prva in najvažnejša, zanimal tudi za splošne slovenske in človeške probleme, kulturne, nacionalne, socialne itd. Razpravljanju takih skupnih problemov morejo v zadostni meri služiti meddruštveni sestanki ali skupna predavanja. Da jih priredi in organizira, je predvsem poklicana Akademsko Zveza.

Društva po fakultetah urejena, AZ pa tista skupna celica, v kateri so dva društva med seboj povezana, kateri vsa posamezna društva v svojo in skupno korist odstopijo toliko oblasti, da more svoje dosedanje in nove nalge uspešno vršiti — to je brez dvoma ideal za katoliška akademska društva.

Moja iskrena želja je, da bi vsi prizadeti ta ideal z dobro voljo brez vsakršne užaljenosti in ljubosumnosti spoznali in po tem spoznanju tudi ravnali. V takih društvih se bo mogla mlada katoliška inteligenca vseh poklicev pravilno in temeljito pripraviti na uro, ko bodo morali katoličani z delom in življenjem postavljati nov, boljši temelj življenja Evrope — mi pa svojemu narodu. Ta ura se usodno hitro

bliža. Vse kaže, da gre pred njo vihar, ki bo mnogokaj strl, zato moramo trdno stati na temelju, ki ga nam je dal Kristus v svoji Cerkvi.

Pozdrav in blagoslov!

V Ljubljani, začetek oktobra 1940.

† Gregorij Rožman,
škof ljubljanski.

★

Pismo prevzvišenega gospoda škofa prinašamo z vso spoštljivostjo, ki smo jo dolžni svojemu škofu.

Zdaj imamo prvič jasno izraženo željo cerkvene oblasti, da naj se vsa akad. društva preurede po fakultetah.

Debata, ki jo vodimo z listom »Mi ml. borci« in g. prof. Tomcem o »stanovstvu«, naj dožene, ali je sv. stolica doslej že kdaj izrecno naročila tako preureditev in ali jo zahteva Pax Romana.

To mora klub Straža doognati, da se ubrani žaljivih očitkov hinavščine in strujarstva, češ da se ne uklanja papeževi želji in ni poslušal uradnih strani.

Zato naj nihče ne misli, da je v tej debati katera koli ost proti pismu gospoda škofa.

AK Straža.

Quadragesimo anno o „stanovstvu“

„Akademske stanovstvo“

G. prof. E. Tomec je objavil v stanovskem tedniku »Mi mladi borci« l. V., str. 6, sestavek »Pojasnilo«, kjer pravi med drugim tudi:

»Glede akademskega stanovstva samega pa pribijemo sledeče:

1. Nauk in zahteva Pija XI. — izražena v okrožnici Quadragesimo anno —, da naj se stanovsko preuredi vsa človeška družba, in to ne samo v javnopравниh korporacijah, ampak tudi v zasebnopravnih organizacijah, velja za vse poklice — tudi za akademske.

2. Ustanovitev korporacij na krščanski način se bo izvedla samo, ako bodo katoličani storili svojo dolžnost pravočasno, ako bodo ves svoj trud položili v to, da nobena priprava za to težko in dolgotrajno reformo ne ostane neizvršena.

3. Med neobhodne priprave za ustanovitev javnopравниh korporacij spada ustanavljanje zasebnopravnih stanovskih organizacij in preureditev obstoječih organizacij na stanovsko obliko, kjer to načelo ni bilo upoštevano. To velja tudi za akademske organizacije.

4. Če pa kaka organizacija papeževu voljo drugače umeva, j o je možno (tolmačiti? — glagol je po pomoti v originalu izostal; op. ur.) s psihološkimi momenti, kot so konservativno ostajanje v obstoječem, razni predsodki, nepoznanje zadeve.

5. Nepoznanju bi moglo biti vzrok tudi dejstvo, da je okrožnica Quadragesimo anno težka okrožnica, težka — kot pravi eden velikih komentatorjev te okrožnice, p. Nell-Breuning — celo za strokovnjake. Pripominjamo, da gre pri tej stvari ne samo za so-

ciološke strokovnjake, ampak tudi za organizatorne.

G. prof. E. Tomec ponavlja trditev, ki smo jo brali tudi v letaku, ki so ga izdala specializirana društva jeseni 1940, in v 4. številki Revije KA (str. 409), da zahteva papeža Pija XI. v Quadragesimo anno po stanovski preureditvi družbe velja tudi za akademske.

Nedokazana trditev

1. Najprej moramo ugotoviti, da so doslej razlagali komentatorji ta člen le v tem smislu, da govori papež tukaj o delavskih organizacijah. Dr. A. Ušeničnik piše v komentarju k od Revije KA navedenemu delu 88. člena Quadragesimo anno: »Papež gotovo misli na sindikate, a najbrž tudi na razna druga podporna društva.« (Naša pot XXI., str. 161.)

2. Nadalje ugotavljamo: Okrožnica Quadragesimo anno res ne spada med najlažje okrožnice, toda tako težka pa zopet ni, da ne bi mogli razumeti celotnega 88. člena okrožnice. V članku v Reviji KA, ki ga je podpisal T. Kraner, je navedel samo zadnji del tega člena. Tudi gosp. prof. E. Tomec ne omenja ostalih misli — razen te zaključne — tega člena okrožnice, čl. 88. okrožnice Quadragesimo anno pa se v celoti glasi:

Papeževе besede

»Kakor pa ustanavljajo občani za najrazličnejše namene posebna društva, h katerim pristopi kdor hoče, kdor pa ne, ne, tako tudi tisti, ki izvršujejo isto obrt, lahko ustanavljajo med seboj svobodne organizacije, ki so kakor koli z njihovo obrtjo v zvezi. Ker je že naš prednik blagega spomina posebej jasno raz-

pravljaj o teh organizacijah, je dosti, če naglasimo, da mora biti svobodno ne samo ustanavljati takšne organizacije, ki spadajo v zasebnopravni red, temveč tudi »jim dati tisto uredbo in tista pravila, ki bodo po sodbi ustanoviteljev najbolje služila določenemu smotru.

Enaka svoboda mora biti tudi za organizacije, ki presegajo meje posameznih strok.

Svobodne organizacije pa, ki že cveto in donajajo lepe sadove, naj skušajo v duhu krščansko-socialnega nauka pripraviti tla za tisto popolnejšo obliko organizacije, ki smo jo zgoraj omenili, namreč za korporacije, in naj jih skušajo tudi pogumno ustvariti.

Kdor prebere celotni člen, pač ne more več osporavati upravičenosti obstoja fakultetno mešanega društva, četudi je zase mnenja — tega mnenja pa nikakor niso vsi —, da se sme ta člen analogno uporabiti tudi za akademska društva. Kajti »enaka svoboda mora biti tudi za organizacije, ki presegajo meje posameznih strok«.

Če že hoče kdo navajati papeževu okrožnico med razlogi za reorganizacijo akademskih društev, ki so omejena na posamezne fakultete, moramo mi z isto upravičenostjo navesti poleg drugih razlogov med razlogi za upravičenost obstoja fakultetno mešanega društva besede istega papeža iz istega odstavka iste okrožnice.

Aplikacija na akademike

Sicer pa, če že kdo papeževu besede obrne na akademike, potem bi se aplikacija morala glasiti tako-le:

»Tisti, ki študirajo isto stroko, lahko ustanavljajo med seboj svobodne organizacije, recimo »Danico« za juriste, »Vir« za medicince itd.

Enaka svoboda mora biti tudi za organizacije, ki presegajo meje posameznih strok (recimo prava, medicene, kakor je to pri »Zarji«, »Savici« in AK »Straži«).

Misijonska nedelja

Preteklo nedeljo je ves katoliški svet posvetil svoje misli misijonstvu. Z vseh prižnic katoliških cerkva na svetu se je glasila beseda, namenjena našim poganskim bratom, ki čakajo v temi na razsvetljenje. Ves katoliški svet pa se je na ta dan posebej spomnil tudi misijonarjev — teh velikih herojev naše dobe.

Ves katoliški svet je na ta dan položil primeren dar na oltar misijonske ideje. Vsak je žrtvoval, kar je mogel. Zbirali so se materialni darovi, predvsem pa so se kopičile duhovne žrtve, molitev in zakramenti.

Tudi Slovenci smo na ta dan posvetili svoje misli misijonstvu in žrtvovali smo v ta namen po svojih zmognostih.

Akademiki pa smo se zbrali zjutraj ob sedmi uri v Slomškovem domu pri oo. cistercijanih ter prisostvovali sv. maši in sprejeli sv. Evharistijo, ki smo jo darovali za misijone. Posvetili smo to misijonsko nedeljo našemu slovenskemu vzorniku — škofu Baragi. Družba za širjenje vere je priredila v soboto popoldne in v nedeljo veličastno Baragovo proslavo v opernem gledališču. Sobotna proslava je bila namenjena študirajoči mladini in smo jo v lepem številu obiskali. V nedeljo zvečer pa so napolnili operno gledališče vsi vidnejši zastopniki našega

Važno pismo

Da zmanjšam težave, ki so ob vprašanju »specializacije« nastale med dvema skupinama katoliških akademikov, bi kot dopisnik »Slovenca« za kongres Pax Romana v Pragi l. 1935 rad pojasnil sledeče:

Praški kongres je imel za glavni predmet razprav tema »Nov človek v novem času«. Vprašanje novega človeka se je takrat še posebno stavljal v zvezi z vprašanjem stanovske usmeritve katoliške dejavnosti, kar so katoliške dijaške organizacije smatrale za lep povod, da tudi one misel poklicne preusmeritve svojega dela pospešijo.

To se je v Pragi še posebej pokazalo pri važnem referatu, ki ga je pod naslovom *Activité professionnelle* imel generalni tajnik PR Grémaud. V tem referatu, o katerem imam ohranjene zapiske, je Grémaud poudaril, da so papeževa navodila za boljše in bolj naravno organizacijo človeške družbe našla posebno globok odmev pri akademski mladini, da se udeležuje strokovno in poklicno. Iz anketnih pol, ki jih je v tem oziru razposlala v leta 1934. včlanjenim zvezam, je razvidno, da je misel takega načina dela ponekod (Italija in Francija) že dokaj udomačena, drugod pa manj. Ker je tak način dela za moderen apostolat kaj primeren, ga Pax Romana priporoča, vendar pusti še vedno federacijam svobodo, ali ostanejo pri dosedanjih načinih enotnih društev, ki imajo spričo velike specializacije strok na univerzah še svoj poseben pomen, da namreč družijo vse v lepo krščansko enoto, ali pa delajo razdeljeno po strokah, ali vsaj strokovnih krožkih oziroma »komisijah«.

Pod vtisom, da je strokovna usmeritev želja papeža, je bil kongres ne samo zaradi besedi v Quadragesimo anno, ampak tudi zato, ker je Pax Romana prejšnje leto zborovala v Rimu in je tam dobila navodila za močno čutenje s Cerkvijo in je prav možno, da je kdo na kongresu misel poklicne usmeritve formuliral tako, kakor sem jo jaz potem napisal v znanem dopisu. Seveda pa niti malo takrat nisem mogel stvari kritično presojati in tudi nisem mogel imeti namena podajati kake izrecne papeževu besede, saj bi tega ne smel, dokler se nisem o njeni resničnosti prepričal. Prav tako pa je vsakomur jasno, da se papeževa volja ne more jemati iz poročila časopisnega reporterja, ki je napisano v naglici v kongresnem hrupu, da ga bo mogel prvi vlak odpeljati listu, ki mu je namenjeno. Za papeževu voljo so merodajni pravi teksti, kakor jih prinašajo uradna cerkvena glasila. Dr. V. Fajdiga.

javnega življenja. Spominu velikega slovenskega misijonskega apostola in našega vzornika škofa Barage sta se poklonila najvišja predstavnik cerkvene in svetne oblasti, prevzvišeni nadpastir g. dr. Rožman in ban g. dr. Natlačen.

Na delo bolj kot kdaj koli, je geslo francoskih žosistov. Letošnjo jesen so imeli več sestankov. Najvažnejši je bil v Vichyju. Na njem so bili delegati iz 200 organizacij.

Podpirajte pokret katoliške mladine!

Izjava

Podpisani bivši predsedniki Akademске zveze moramo po svoji vesti in zaradi odgovornosti pred zgodovino izjaviti, da zgodovinski prikaz razvoja Akademске zveze, kakor ga podaja Revija Katoliške akcije št. 4, kakor tudi ponatis tega članka v brošuri »Položaj naših univerzah«, ki jo je izdala AZ, v mnogočem pači resnico.

Odličnim borcem za katoliška načela se pritisne pečat nekatoliških struj, dejavnost Stražarjev in njihovih predhodnikov se zamolči ali

Ljubljana, 22. oktobra 1940.

Predsednik AZ zim. sem. 1932/33 in let. sem. 1933. Ložar Alojzij, uradnik P.A.B. v Ljubljani.

Predsednik AZ zim. sem. 1933/34

Casar Franc, ban. tajnik JRZ v Ljubljani.

Predsednik AZ zim. sem. 1934/35

Dr. Žebot Ciril, nameščeneec Narodne banke v Ljubljani.

Predsednik AZ let. sem. 1935

Dr. Poštuvan Matej, urednik »Slovenca«.

izprivi. Mladcem Kristusa Kralja pa se prisojajo uspehi drugih.

Podpisani, ki smo pri zgodovinskih dogodkih na odgovornem mestu sodelovali, dogodke doživljali in jih opazovali, izjavljamo, da so glavno težo začetne in nadaljnje borbe nosili Stražarji, njih predhodniki in da se pri odločilnih začetnih borbah l. 1933. in 1934. Mladci sploh niso aktivno, še manj pa vodilno in vidno

To izjavljamo zato, da ne bi bila katoliška javnost netočno poučena.

Predsednik AZ let. sem. 1936.

Berkopec Tone, urad. Gospodarske zveze v Ljubljani.

Predsednik AZ zim. sem. 1936/37 in let. sem. 1937

Senica Ivan, abs. iur.

Predsednik AZ zim. sem. 1937/38

Čuješ Rudolf, dipl. iur.

Predsednik AZ let. sem. 1938 in zim. sem. 1938/39

Skamlič Joško, cand. iur.

Izjava

Podpisani predsednik J.K.A.D. »Danice« v zimskem semestru 1933/34 čutim dolžnost dati javnosti pojasnilo zaradi trditve o zgodovini »Danice«, ki so bile objavljene v reviji Katoliške akcije št. 4 in ki ne ustrezajo resnici. Na strani 406 pod naslovom »Sanacija« je v tej reviji zapisano: »Kljub vsej tej uvidevnosti in dobri volji nekaterih je le s težavo prišlo do preobrata šele jeseni l. 1933. Tedaj je, kot smo že omenili, politična oblast razpustila »Borbo«. Mladci Kristusa Kralja pa so iztrgali »Danico« iz rok krščanskih socialistov.* Mladce je kot dijaško Katoliško akcijo pravno ustanovil ljubljanski škof julija 1932 prav zaradi razmer v akademskih društvih. Prvi Mladci so prišli na univerzo jeseni leta 1933 in so se vsi vpisali nalašč v »Danico«, hoteč jo rešiti. Za občni zbor so se zelo dobro pripravili. S seboj so pripeljali tudi druge katoliško misleče novince iz št. Vida in od št. Petra. Pomoč so dobili tudi v tovariših, ki so se začeli leta 1933. zbirati okrog prof. Ehrlicha. Ta krog se je v letu 1934. začel imenovati Stražarji, ker je tvoril konzorcij lista »Straža v viharju«. Pristaši tega kroga so bili v večini včlanjeni v »Zarji«, nekaj pa jih je bilo v »Danici«.

Mladci skupaj z omenjenimi novinci in Stražarji so s svojo taktiko uspeli.** Izvoljen je bil odbor, ki je zastopal spet pravo katoliško smer in tako je bila »Danica«, najstarejše katoliško akademsko društvo, rešena.«

Da pokažem takratni notranji razvoj J.K.A.D. »Danice« v resnični luči, ugotavljam sledeče:

J.K.A.D. »Danica« je z letnim občnim zborom leta 1933. po prepričanju vseh prenehala kot katoliško akademsko društvo. Vendar je bila v povratnem napadu na jesenskem občnem zboru leta 1933. rešena po zaslugi starih članov, ki so ta zbor na večjih sestankih skrbno in zaupno organizirali. Mladci, ki so zapisali, češ da so bili takrat oni rešitelji »Danice«, so me prisilili, da povem, da oni kot novinci v tem semestru (prvih sedem se je vpisalo v »Danico« v zimskem semestru 1933/34) niso imeli niti aktivne niti pasivne volivne pravice

in so le ploskali učinkovitemu govoru akademika Vladimira Dolenca proti komunistom. Drugi borci v predpripravah za ta občni zbor so bili: Schart Viktor, Loh Maks, Lah Zdenko in Tepež Anton ter drugi takratni člani »Danice«. Vsi ti pač točno vedo, da Mladci, ki so dali pozneje nekaj vnetih borcev za naša društva, takrat v borbi za »Danico« niso odločali. Pri volitvah sem bil izvoljen za predsednika z 27 glasovi, nasprotnik pa z 19 glasovi. Kot eden izmed dokazov, kdo ima prav, naj velja pismo takratnega cerkvenega zastopnika »Danice«, ki sem ga prejel in ga objavljam dobesedno:

Ljubljana, 1. jan. 1934.

Velecenjenil!

Vam, gosp. predsednik, in g. Lahu, tajniku se za novoletna voščila iskreno zahvaljujem.

Vama pa želim, da vodita »Danico« l. 1934 tako, kakor sta storila to doslej. Verujta, da smo res Bogu hvaležni, da se je l. 1933. kriza v Danici tako srečno razvila. Ne more biti nikakega dvoma, da imata pri tem glavno zaslugo prav Vidva. Zdelo se je, da se odpira neizlječljiva rana in nismo vedeli kako in kaj. — Nisem se mogel nadejati, da bo iz Danice same prišel tako srečen preokret. Moje božično voščilo ne more biti drugo kot to-le:

Božič je praznik preroda, začetek nove dobe v zgodovini: Kristus postane središče svetovnega dogajanja. Na ljubljanski univerzi ima Danica zelo važno nalogo, da prepaja akademike in vse ozračje na univerzi s Kristusovim duhom. Daleč smo od tega ideala, zato je resnična naloga Danice težka, a vredna vseh naporov. Kar bodo zamogle moje šibke moči, bom Vama pri Vaših naporih pomagal. Da bi po preteku leta gledali nazaj na leto polno novega poleta, preroda in podviga, to je moja novoletna želja. Morda se po 10. jan. kmalu kaj vidimo? Vam iskreno
L. Ehrlich.

Ljubljana, 23. okt. 1940.

Majcen Josip,

suplent drž. trg. akad. v Ljubljani.

„Stanovstvo“ in ZFO

V nedeljo, dne 20. t. m., je imela svoj letni zbor naša mladinska organizacija, ki upravičeno trdi o sebi, da je predstavniška organizacija slovenske mladine. Zbor je potekel v močnem razpoloženju. Izvoljeno je bilo z majhnimi spremembami dosedanje vodstvo. Iz poročila predsednika dr. St. Žitka posnemamo, kako si zvezno vodstvo zamišlja vzgojni način in organizacijski ustroj slovenske mladinske organizacije.

»Svoje načelno izobraževalno delo je Zveza v zadnjem času postavila na stanovsko podlagu, ker je stan ona realnost, iz katere človek raste. Prav pa je, da se načelna izobrazba daje mladini v skupni mladinski organizaciji, da se na ta način povdari povezanost vse naše narodne skupnosti. Naša organizacija je vedno polagala veliko važnost na to, da je narodna ljudska organizacija, ki ima svoje temelje postavljene res v narodu samem kot celoti, v katero vstopajo ter se v njej razvijajo fantje iz vseh slojev slovenskega naroda. Taka skupna (torej »nestanovska« — op. ur.) organizacija je iz načelno vzgojnega pa tudi iz narodnega gledišča

utemeljena in pri nas Slovencih nujno potrebna.«

Tako predsednik ZFO.

Pripominjamo k temu: Izjava dr. Žitka je v pravem (naravnost verbalnem) nasprotju s tem, kar je g. prof. Tomec napisal v 6. štev. »Mladih borcev«.

»Nauk in zahteva papeža Pija XII. — izražena zlasti v okrožnici Quadragesimo anno —, da naj se stanovsko preuredi vsa človeška družba, in to ne samo v javnopравниh korporacijah, ampak tudi v zasebnopravnih organizacijah velja za vse poklice — tudi za akademske.«

»Med neobhodne priprave za ustanovitev javnopравниh korporacij spada ustanavljanje zasebnopravnih stanovskih organizacij in preureditev obstoječih organizacij na stanovsko obliko, kjer to načelo ni bilo upoštevano.«

Izjava g. dr. Žitka, s katero je soglašala ogromna večina, priča, da je razlaga papeževе okrožnice, kakor jo podaja g. prof. E. Tomec, nezdrava in enostranska.

Odslej bomo ta problem v ZFO skrbno zasledovali.

Glede stališča Pax Romane o „stanovstvu“ pri akademikih je zdaj jasnost

Hvaležni smo listu »Mi ml. borci«, da je prinesel govor Abbé Grémauda o »activité professionnelle« akademskih društev, ali o »akademskem stanovstvu«, kakor pravi list »Mi mladi borci«.

Iz govora povzemamo po »Mi mladi borci« ono mesto, ki nas zanima in zadeva:

„Stanovska društva

Med deželami, v katerih je stanovski značaj akademskih društev posebno razvit, imenuje govornik Avstrijo, Francijo in Italijo.

V teh deželah imamo dve obliki (podčrtali mi) stanovskih društev: Ali najdemo čisto stanovska neodvisna društva, kakor je na primer Conférence Laënnec v Parizu in toliko drugih, tako juridična društva, društva farmacevtov itd. — ali pa so se ustanovili specializirani stanovski odseki (podčrtali mi) v okviru narodne zveze (bi se moralo glasiti narodnih zvez).

Torej dve obliki

V Folia Periodica Pax Romane, ki so izšla meseca avgusta tik pred kongresom v Pragi 1935, beremo na str. 67: »začenjamo s kratkim poročilom o »Fachschaftsarbeit« (kar je francosom activité professionnelle, »M. ml. borcem« pa stanovstvo) v Franciji... Prvo poročilo je o »Conférence Laënnec« kot vzorcu za društvo omejeno na eno samo fakulteto. Drugo poročilo dá pregled o »stanovstvu« v mešanem društvu; za zgled smo izbrali akademsko društvo sv. Bernarda v Dijonu.«

Govor Grémauda in Folia Pax Romane se lepo ujemajo s stališčem kluba Straža, ki je za zdaj izbral drugi tip »stanovstva«. Prav po terminologiji »Mi mladi borci« je torej klub Stra-

ža, ki se udeležuje v specializiranih »stanovskih« odsekih, stanovsko društvo drugega tipa, medtem ko imajo »Danica« itd. prvi tip.

Po izvajanjih Abbé Grémauda ustrežata oba tipa »stanovskih« društev besedi sv. Očeta, ki bi morala vse akademike dovesti do tega, da se organizirajo v »stanovskih« formacijah.«

S tem, upamo, da je debata o »stanovstvu« končana.

Sv. Oče o nalogah katoliške mladine

Pri sprejemu 14.000 članic Dekliške zveze italijanske Katoliške akcije, ki je bila ustanovljena pred dvajsetimi leti, je sv. Oče v nagovoru naglasil, da je v splošnem dvajset let kratko razdobje, vendar, če se ozremo na Evropo in na svet, vidimo, da so se v teku dvajsetih let izvršile velike izpremembe na svetu, ki so važne za stoletja in ki bi mogle izpremeniti ne samo politično strukturo narodov in njihovih medsebojnih odnosov, temveč tudi moralne in socialne nazore.

Sv. Oče je dejal:

»Živimo v času razdejanja. Zato bo moral svet v prihodnosti napeti vse svoje sile, da znova pozida, kar je bilo porušeno. Tedaj bo napolnil čase tudi za katoliško mladino, ki bo morala prispevati svoj obulus k izgradnji človeške družbe na krščanskih osnovah.«

Na francoskem radiu sedaj večkrat slišimo govoriti o sv. Vincenciju Pavelskem in o sv. Tereziji Deteta Jezusa. Kako se časi spremenjajo!

*) in **) Podčrtal podpisani.

„Hinavščina“

Gospod profesor Ernest Tomec pravi v »MMB« št. 6, str. 22, da »Straži« hinavščine ni očital. Veseli nas, da je prof. Tomec na stališču, da »Straža« ni hinavska. S tem je stvar zelo omiljena.

Osebe, ki so nam sporočile omenjene besede o hinavščini, bodo gotovo še imele priliko, svojo izpoved na pristojnem mestu ponoviti.

Sodba NOKA o klubu Straža

G. prof. E. Tomec je v imenu NOKA, kakor beremo v št. 6 »Mi ml. Borci«, pred akademiki, teologi in drugimi udeleženci v Kranju povedal, da je klub Straža ena najslabših pomožnih sil NOKA in potem je našteval razne »grehe« kluba.

Odbor kluba Straža je nad vse presenečen nad to sodbo in vprašuje:

- 1.) Je bil »Kranj« priméren forum za tako obdolžitvev.
- 2.) Ali je cerkveni asistent NOKA bil obveščten, da se bo v Kranju taka sodba izrekla?
- 3.) Zakaj se ni klubu Straža to prej priobčilo?
- 4.) Ali je to način ravnanja s pomožnimi silami in osvajanja okolja?
- 5.) Kakšno je pravo razmerje NOKA do pomožnih sil?

Nastop prof. E. Tomca proti klubu Straži in tudi nekatera druga njegova izvajanja smatramo kot nezdrav pojav v naši katoliški skupnosti; na javno iznesene očitke bo klub odgovoril. AK Straža.

Katoliški zdravnik

Ne zadostuje biti samo znanstvenik in samo zdravnik. Samo po sebi se razume, da mora biti zdravnik v svoji stroki izvrstno podkovan, toda obenem mora biti tudi globoko veren, ponižen in res bogu vdán. Svoj poklic mora opravljati kot od Boga dane poslanstvo. Nekdaj se je reklo: »Kjer so trije zdravniki, sta dva brezverca.« Žalostno dejstvo je, da so mnogi zdravniki zgolj materialistično usmerjeni in prezirajo dušo in nadnaravni red. Ne vidijo drugega kot živce, mišice, kosti in meso. Toda človeško telo je skrivnostni stroj, ki dobi šele svoj pravi pomen, ako ga gledamo kot orodje duše, in krepostnega življenja, ako ga gledamo pod vidikom večnosti, da bo namreč vstalo poveljčano k večnemu življenju.

Pravi zdravnik ne more biti brez metafizike in onostranskih vidikov. Zdravnik mora gledati človeka v njegovi celotnosti, v telesni in dušni bedi. Vpliv duševnega ustroja na telo je zanj silno važen. Zdravnik mora bolnika tudi notranje krepiti, da nosi svojo usodo. Pred očmi mora imeti psihofizično naravo človeka in se mora zavedati, da so mu zdravilna sredstva izročena od zdravnika vseh zdravnikov, od Boga. Živa vera v večno življenje je potrebna za zdravnika prav tako kot za bolnika. V bolezni in zdravljenju naj zdravnik ne gleda zgolj fiziološke procese, ampak tudi dogajanje, ki vede k večnemu življenju.

Tudi pri športu — katoliški!

Nezdrav pojav

Spet papeževe besede neumestno citirane!

Smo že spet premalo papeški! Kdo? Očividno klub Straža, Abbé Grémaud, vsa Pax Romana in vsa ona društva, ki so izbrala tip št. 2 »stanovstva«.

Komu naj bodo sicer namenjene besede Pija XII., povzete po »Straži v viharju« dne 16. februarja 1939: »V verskih rečeh se je treba ukloniti papežu tudi takrat, kadar ne zapoveduje...«

Te besede so debelo natiskane prav pod govorom Grémauda, komentar pa prinese prof. E. Tomec na prvi strani lista, ki isto papežovo besedo citira iz Straže, naj »bi dobri stvari prišla na pomoč«, češ da se naj klub Straža podredi želji, oz. jasni volji papeža, ki hoče po razlagi prof. E. Tomca fakultetna stanovska društva.

Kako se zdaj ujema prva stran z govorom Grémauda na 3. in 4. strani?

Se bolj nezdrav pojav pa je v tem, da prof. E. Tomec glede organizatornih oblik »stanovstva« zahteva isto podreditev papežu kot »v verskih rečeh«. Citat se glasi:

»V verskih rečeh se je treba ukloniti papežu tudi takrat, kadar ne zapoveduje.« So razni tipi stanovstva »verske reči«?

Univerza

Doma

III. Redni sestanek A. K. Straže

Naša izba, v kateri so se do sedaj vršili naši tedenski sestanki, nam je letos postala premajhna. Zato se je ta sestanek vršil v dvorani Cirilovega akad. doma. Člani in starešine so popolnoma napolnili prostorno dvorano. Šele v tej večji dvorani je prišla prav do izraza naša številčnost in smo se prav zavedli, koliko nas je.

Po otvoritvi je spregovoril društveni duhovnik o misijonstvu. Orisal nam je pomembnost misijonskega dela in naše dolžnosti do misijonov, ki jih kot dobri katoličani moramo izpolniti, in nas pozval, naj prejmemo na misijonsko nedeljo sv. Evharistijo, ki jo žrtvuemo za misijone.

Glavni predavatelj g. dr. Ahčin nam je govoril »O obrazu nove Evrope«, ki se v krvi oblikuje pred našimi očmi. Njegova jasna in zanimiva izvajanja nam bodo ostala neizbrisno v spominu.

Ob zaključku je predsednik oznanil, da se bodo vršile letos za praznik Vseh svetih redne in obvezne tridnevne duhovne vaje A. K. Straže in pozval vse člane, da se prijavijo. In prijavili smo se vsi razen tistih, ki so neodločljivo zadržani, pa bodo svojo dolžnost storili pozneje.

Univerza. Vpisovanje na univerzo je končano. Koliko je bilo vpisanih pri rednem vpisu, so že zadnjič omenili. Pri naknadnem vpisu imajo še razni zapozneli »ptiči« možnost, da se lahko vpišejo. — Dela pri univerzitetnih zgradbah gredo počasi naprej. Na medicini bo vendar enkrat mogoče začeti s predavanji za peti in šesti semester, strojni institut bo kmalu dovršen, kemični institut je sicer že dolgo pod streho, ne vemo pa, kaj bo z nadaljevanjem. Akademska društva so začela z delom. Največ se bavijo sedaj z novinci, nekatera imajo že tudi redne sestanke.

V avli in po hodnikih naše univerze je zopet postalo živahno. Predavanja se pričenjajo na vseh fakultetah in po vseh oddelkih. Posebno novinci pa si skrbno prepisujejo urnike in kar videti jim je, da hočejo sedaj, ko so se rešili srednješolskih paragrafov in disciplinskih pravil, redno študirati in da se ne marajo preveč »svobodno in akademsko« razživeti, kar je že marsikoga pripeljalo do grenkih izkušenj. Želimo jim, da bodo v tem tudi vztrajali!

Srednja šola

Z T O

VSEM ČLANOM IN ČLANICAM SDZ!

Dne 27. t. m. bo nabiralna akcija za severno mejo, ki jo bo po slovenskih mestih izvedla SDZ. Pripravite vse, da bo ta narodna akcija čim lepše uspela!

Bog, narod, država!

Zvezno vodstvo SDZ.

Resen problem

Prejeli smo iz visokih uradniških vrst sledeči dopis

Znano je, da so jugoslovanski drž. uradniki med najslabše plačanimi v Evropi, kar posebno hudo zadene slovenske nastavljenice, ker ne poznajo »zarade«. Dejstvo je, da živi danes v Sloveniji vsaj 85% vsega uradništva in skoraj vsi upokojeanci zaradi skrajno narasle draginje, katero poklicani činitelji niso znali pravočasno brzdati, v nadvse hudi gmotni stiski; en del družin državnih nameščencev in upokojeencev pa dejansko že gladaže.

Pri tako mizernem gmotnem položaju uradnik oziroma upokojenec naravno ne more misliti na prihranke, kar posebno občutijo hčerke tega stanu, saj na doto ni mogoče misliti. Ker dote ni, tudi ni izgledov za osnovanje družine. Posledica: neprostovoljen celibat z vsemi posledicami in zagrenjenost. Medtem ko se hčerke pridobitnih krogov lahko poroče, saj razpolagajo z zadostno doto, se na hčerke uradnikov gleda s pomilovanjem.

Državni nameščenec celih 35 let pošteno in požrtvovalno služi državi, a ne zasluži toliko, da bi mogel svojim hčerkam šteti doto. Pridobitni krogi pa danes na najrazličnejše načine zaslužijo v kratkem času toliko denarja, da ga iz strahu pred razvrednotenjem, obvezno oddajo itd., tezavrirajo o dragocenih kamnih in podobnih dragocenosti. O načinu zaslužka teh krogov ne bomo dalje govorili. Le to naj pribijemo: Ljudski glas je božji glas in ta trpkobsoja zaslužke verižniških krogov, ki na nezaslišane načine dvigujejo cene vsega blaga.

Mnenja smo, da hčerke poštenih državnih uslužbencev po vsej pravici zahtevajo vsaj to, da se pri nameščanju v državni službi v prvi vrsti upoštevajo, ko ne morejo priti do svojega naravnega poklica: materinstva.

Škofija v Strassburgu, ki je toliko pretrpela v vojni, je vendar v prejšnjem mesecu poslala v misijone 770.000 frankov.

Ljudske kuhinje namesto židovskih gostiln. Na Slovaškem ne sme več imeti noben žid gostilne. Znano je, da je bilo na Slovaškem prav židovskih gostiln največ. V mestu Prešovu so spremenili vsako židovsko gostilno v ljudsko kuhinjo.

Šport

ABITURIJENTJE-ŠPORTNIKI.

Ko stopate polni idealizma na našo univerzo, boste morali poleg znanstvenega dela v predavalnicah, seminarjih in laboratorijih, ki po veliki večini ne odgovarjajo higijenskim zahtevam, tudi krepiti svoje telo v raznih športnih panogah: odbojki, tenisu, plavanju, lahkootletiki, telovadbi, izletu, alpinistiki, smučanju itd. Vse to pa vam bo nudil samo ASK (Akademiški športni klub), ki vas, dragi abiturijentje in abiturijentke, vabi v svoj krog.

Ko se je pred leti ustanovil ASK, si je nadel za glavno nalogo, da razširi pravo športno udejstvovanje med kar najširše plasti naše akademske mladine, ki prav v dobi študija potrebuje največ zdravega športa. Najprej je organiziral smuški odsek, saj je smučanje brez dvoma najbolj zdrava telesnovzgojna panoga. Danes je dosegel ASK že zavirljive uspehe, ki mu jih ne more nihče zanikati. V njegovem okrilju deluje: smuška, lahkootletska, telovadna, plavalna, damska in table-teniška sekcija. Ker se mnogo naših članov tudi zanima za alpinizem, bomo v tem letu ustanovili še alpinsko sekcijo, ki bo prirejala razna predavanja iz kraljestva gora ter skrbela za pravilno vrednotenje alpinizma med svojimi člani.

Smuška sekcija. ASK ima vsako zimo tekmovalne, nadaljevalne, začetniške in damske tečaje, izvedel je že državna in mednarodna akademska smuška prvenstva, februarja vsakega leta pa prireja na Črnem vrhu nad Jesenicami klubsko prvenstvo za krasni zlati pokal g. predsednika senata in prosvetnega ministra dr. Korošca, ki je velik dobrotnik ASK. ASK razpolaga z odličnimi tekmovalci, ki jih je po veliki večini sam vzgojil in katerih imena bodo ostala zapisana v zgodovini razvoja slov. zimskega športa na prvem

Letos namerava ASK izvesti državno akademsko prvenstvo v alpski in klasični kombinaciji in, če bodo razmere ugodnejše, morda celo mednarodno. Na letošnjem drž. akademskem prvenstvu v Kranjski gori si je naš član priboril naslov drž. ak. prvaka v klasični kombinaciji, ostali tekmovalci pa so tudi na drugih tekmah odnesli lepo število prvih mest.

Od 23. do 30. junija je priredil ASK smuški tečaj za svoje tekmovalce v slikoviti Martuljkovi skupini pod spretnim vodstvom favorita Lojzeta Žvana. Kdor je bil na tem tečaju, tega ne bo nikdar pozabil. Ob jasnih mesečnih nočeh smo sedeli pred šotori; poskočne alpinske popevke veselih ASK-ovcev so odmevale od ponosnega Špika tja do navpičnih sten Široke Peči. Na predvečer Vidovega dne smo zakurili velikanski kres ter ob ognju prepevali dolgo v noč. Prvikrat se je najbrž razlegala orlovska pesem med temi tisočletnimi gorskimi velikani. Vsako jutro smo zahajali v lepo gorsko kapelico, kjer je maševal naš prijatelj — Lojze Sunčič, sin planin iz rane mladosti ter eden največjih ljubiteljev slovenskih gor. 30. junija smo priredili velike medklubske tekme, ki se jih je udeležilo rekordno število naših najboljših tekmovalcev; vsi večji jugoslovanski časopisi so pod velikanskimi naslovi pisali o teh naših tekmah in poudarjali, da je bila to največja in najlepše organizirana tovrstna prireditelja. ASK je priredil vsem tekmovalcem v hotelu »Ko-op« krasen banket. Planinko.